

De verhalen achter maatschappelijke activering in Waalwijk

Datum: 12 oktober 2021
Kenmerk: XZ20211012
Opdrachtgever: Gemeente Waalwijk
Status: Definitief

Auteurs: Lauren Kerkhof MSc, drs. Wibout Dragt

Inhoud

1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding van het onderzoek.....	3
1.2 Onderzoeksmethodiek	3
1.2.1 Kader: Positieve Gezondheid	3
1.3 Context maatschappelijke activering.....	4
1.4 Kenmerken van de doelgroep	5
1.5 Leeswijzer.....	6
2. Verhalen van deelnemers.....	8
3. Effecten	16
3.1 Welke effecten van de coaching zijn te zien?	16
3.2 Conclusie	17
4. Beelden vanuit het veld	19
4.1 Samenvatting	21
5. Reflectie vanuit de onderzoekers.....	23
5.1 Conclusie en aanbevelingen.....	24

1. Inleiding

1. Inleiding

1.1 Aanleiding van het onderzoek

Sinds september 2019 geeft de gemeente Waalwijk vorm en inhoud aan maatschappelijke activering. Dit is een project gericht op het bevorderen van maatschappelijke participatie van in eerste instantielangdurig bijstandsgerechtigden. Dit jaar (2021) wil het college van Burgemeester en Wethouders een besluit nemen over het vervolg van maatschappelijke activering in Waalwijk.

De gemeente Waalwijk heeft de wens om te onderzoeken hoe de deelnemers, coaches en maatschappelijke partners de afgelopen jaren van maatschappelijke activering hebben ervaren. Hun ervaringen zijn van belang om de effecten te evalueren, maar dienen ook input te leveren om een besluit te nemen over het vervolg. Dit kan onderzocht worden door middel van kwalitatief onderzoek. De gemeente Waalwijk heeft XpertiseZorg gevraagd dit kwalitatieve onderzoek uit te voeren. Dit in aanvulling op de eerste twee delen van de evaluatie die door de gemeente zelf uitgevoerd worden:

1. Evaluatie van de losse experimenten.
2. Kwantitatief onderzoek.

Het kwalitatieve onderzoek moet antwoord geven op de vraag: *“Welke toegevoegde waarde heeft de gemeentelijke inzet op maatschappelijke participatie voor deelnemers, organisaties en de maatschappij?”*

1.2 Onderzoeksmethodiek

Om antwoord op deze vraag te geven hebben we een aantal stappen doorlopen. De onderzoeksmethodiek bestaat in de kern uit literatuuronderzoek en het afnemen van interviews. In totaal hebben er 14 fysieke en digitale interviews plaatsgevonden. We hebben deze interviews gehouden met:

- 7 deelnemers uit de trajecten.
- 3 coaches die de experimenten uitvoeren.
- 3 betrokken organisaties¹: Dagactiviteitencentrum Tranquilo, Kunstcentrum Waalwijk en Stichting Mijzo.
- 1 projectleider.

We hebben de interviews geanalyseerd (zie paragraaf 1.2.1) op overeenkomende uitkomsten en op basis daarvan conclusies getrokken. Ten slotte hebben we een advies opgesteld voor het vervolg op basis van de ervaringen van de betrokkenen gecombineerd met een reflectie vanuit de onderzoekers.

1.2.1 Kader: Positieve Gezondheid

Om de effecten voor deelnemers te analyseren is een analysekader van belang. Op basis van literatuurstudie kiezen we ervoor om het concept van Positieve Gezondheid² te gebruiken. Het gedachtegoed van Positieve Gezondheid heeft een relatie met de doelen

---

¹ Dit zijn organisaties die activeringsopties aanbieden voor de deelnemers

² Institute for Positive Health, Mijn Positieve Gezondheid, juni 2019

die de gemeente Waalwijk nastreeft op gebied van maatschappelijke activering. Machteld Huber introduceerde het concept van Positieve Gezondheid in 2012 in Nederland. Vaak wordt gekeken naar de ziekte of de klacht van een persoon, maar de visie op Positieve Gezondheid stelt dat het belangrijk is om ook te kijken naar het welbevinden en de veerkracht van deze persoon. Lange tijd werd gezondheid alleen gezien als de afwezigheid van ziekte. Positieve Gezondheid is een bredere kijk op gezondheid, uitgewerkt in zes dimensies³:

- Lichaamsfuncties
- Mentaal welbevinden
- Zingeving
- Kwaliteit van leven
- Meedoen
- Dagelijks functioneren

De resultaten uit de interviews hebben wij langs deze zes dimensies geanalyseerd en we komen tot uitspraken over de resultaten die worden behaald met de inzet van de experimenten in de gemeente Waalwijk.

1.3 Context maatschappelijke activering

Zoals al beschreven geeft de gemeente Waalwijk sinds september 2019 vorm en inhoud aan maatschappelijke activering. Dit project loopt vooralsnog tot eind 2021. In deze periode zijn er verschillende experimenten ingezet in kader van maatschappelijke activering. De volgende drie speerpunten staan centraal:

- Zoveel mogelijk inwoners spreken en in beeld brengen
- Zoveel mogelijk inwoners maatschappelijk activeren door middel van activiteiten buitenshuis
- Experimenteren met verschillende mogelijkheden om inwoners te spreken, in beeld te brengen en maatschappelijk te activeren

Deze speerpunten worden als volgt uitgewerkt door de gemeente Waalwijk:

Het programma richt zich op laagdrempelige manieren om deel te nemen aan de maatschappij. Activiteiten buitenshuis is daarom een breed begrip, hiermee doelen wij op georganiseerde activiteiten buitenshuis. Denk bijvoorbeeld aan deelname van activiteiten georganiseerd door ContourdeTwern of koffiedrinken met ouderen in het buurthuis. Maar ook vrijwilligerswerk bij het Parkpaviljoen of het volgen van taallessen bij Balade. Het belangrijkste is dat we bovenstaande doelstelling als uitgangspunten nemen tijdens onze werkzaamheden. Uiteraard is het daarbij belangrijk dat het voor de deelnemer ook haalbaar en mogelijk is. We sluiten zoveel mogelijk aan bij de wensen en behoeften van de deelnemers. Samen met de deelnemer kijken we naar de best passende mogelijkheden.

³ Institute for Positive Health, Wat is Positieve Gezondheid?, via: <https://www.iph.nl/positieve-gezondheid/wat-is-het/>, geraadpleegd op 28-09-2021

1.4 Kenmerken van de doelgroep

Uitvoeringsorganisatie Baanbrekers zet zich in voor bijstandsgerechtigden die binnen afzienbare tijd weer aan het werk kunnen. De gemeente Waalwijk zet zich in voor de overige inwoners waarvoor betaald werk vooralsnog geen optie is. Iedere bijstandsgerechtigde wordt bij Baanbrekers ingedeeld in een bepaalde categorie. Deze categorie zegt iets over de afstand tot de arbeidsmarkt, maar de indeling volgens de categorieën bepaald ook of een inwoner onder de gemeente of onder Baanbrekers valt. De bijstandsgerechtigden in categorieën C, C/G en G vallen namelijk onder de gemeente. In tabel 1 lichten we de categorieën verder toe.

In 2019 is beschreven dat er een groep is van ongeveer 400 bijstandsgerechtigden die langdurig een uitkering ontvangen⁴. Het aantal deelnemers dat onder de gemeente valt is vanaf 2019 sterk toegenomen. In augustus 2021 stonden er namelijk 560 deelnemers op de lijst voor maatschappelijke activering. Ongeveer 500 deelnemers zijn afkomstig van Baanbrekers, de overige 60 personen hebben zichzelf aangemeld of komen via het zorgloket op de lijst te staan. In juni 2021 waren er in totaal 725 bijstandsgerechtigden. Dit betekent dat ongeveer 70% van de bijstandsgerechtigden onder categorie C, C/G of G valt en daarmee onder verantwoordelijkheid van de gemeente.

Categorie	Kenmerkend	Inzet van Baanbrekers
A-categorie	Zeer kleine afstand tot de arbeidsmarkt	Direct bemiddelen naar werk
B-categorie	Kleine afstand tot de arbeidsmarkt	Bemiddeling naar werk
C-categorie	Grote afstand tot de arbeidsmarkt en daarom voor de duur van één jaar ontheven van de re-integratie en tegenprestatie	Jaarlijks gesprek
C/G-categorie	Grote afstand tot de arbeidsmarkt en langdurig ontheven van de re-integratie en tegenprestatie	Enkel verstrekken uitkering
G-categorie	Grote afstand tot de arbeidsmarkt en volledig (langdurig) ontheven van de re-integratie, tegenprestatie en sociale activering.	Enkel verstrekken uitkering

Tabel 1: Overzicht indeling categorieën Baanbrekers

De inwoners die geclassificeerd worden in de categorieën C, C/G en G vallen onder de gemeente. Het gaat om inwoners die thuis zitten, weinig sociale contacten hebben, weinig tot geen activiteiten buitenshuis organiseren en daar de negatieve gevolgen van ervaren. Wat zijn de persoonskenmerken van deze groep? Om hierachter te komen is in 2019 een screening uitgevoerd door CompetenSYS. We zetten hieronder de belangrijkste kenmerken op een rij:

- De meeste mensen hebben een leeftijd tussen de 55 en 65 jaar oud.
- Over het algemeen ontvangt men gedurende langere tijd (vaak langer dan 10 jaar) een bijstandsuitkering
- De helft van de mensen zit door psychische en medische klachten thuis. Het aandeel mensen met psychische klachten is in totaal 65% en het aandeel met medische klachten vormt de grootste categorie met 80%.

⁴ Glen van den Broek, Zo ziet succesvolle maatschappelijke activering eruit, juni 2019

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 1 heeft u zojuist gelezen wat de aanleiding van dit onderzoek was. Daarnaast hebben we u verteld hoe we dit onderzoek hebben vormgegeven. In hoofdstuk 2 gaan we in op de deelnemers van het project: wat is hun verhaal en welke resultaten hebben zij behaald door de inzet van het project? We vervolgen deze verhalen met een overzicht van de effecten in hoofdstuk 3. Daarna gaan we in hoofdstuk 4 in op de gesprekken die we hebben gehouden met de coaches en organisaties en vatten deze samen. In hoofdstuk 5 sluiten we af met een reflectie en aanbevelingen.

2. Verhalen van deelnemers

Het verhaal van...

Naam:	Mevrouw van Vliet ⁵
Leeftijd:	61 jaar
Burgerlijke staat:	Alleenstaand
Kinderen:	Nee
Coach:	L.

Mevrouw van Vliet heeft ongeveer 25 jaar geleden een psychose gehad. Daarna heeft zij de kwetsbaarheid gehouden. Ze werd bijvoorbeeld erg angstig en vond het lastig om naar buiten te gaan. Ze kon toen niet meer werken. Wel heeft ze vrijwilligerswerk geprobeerd. Dit ging niet, het was echt te veel voor haar. Een aantal jaren geleden heeft mevrouw van Vliet een TIA gehad. Dit resulteerde erin dat het bergafwaarts met haar ging. Alleen om boodschappen te doen kwam ze nog buiten.

“Wat goed eigenlijk dat dit gebeurt”

Hoe reageerde u toen u werd benaderd voor maatschappelijke activering?

Ik was erg verrast en dacht: ‘wat goed eigenlijk dat dit gebeurt’. Ik vond het een goed plan, maar twijfelde over het moment, want ik was erg druk met verplichte afspraken naar bijvoorbeeld het ziekenhuis of voor mijn begeleiding. Ik kan normaal gesproken maar één ding doen op een dag en ik mag ook niet meer doen. Daarom zijn we gestart met een paar weken speling. Dat vond ik heel fijn, want de druk was daardoor niet zo hoog.

Hoe ziet de coaching er voor u uit en hoe ervaart u het?

We gaan nu vooral wandelen. Er zijn dagen dat ik echt moe ben, maar dat ik toch ga. We zien elkaar elke woensdagochtend. Ik ervaar de coaching als goed. Ik haal er energie uit. De gesprekken die we hebben zijn gezellig. Het doet ook goed om even buiten te zijn. Maar we kunnen niet heel ver, want ik heb rugklachten. Ik zou wel meer willen, maar het lichaam houdt dat tegen. Daarom merk ik geen lichamelijke vooruitgang, maar een beetje beweging is wel fijn. Het is moeilijk om niet over grenzen heen te gaan. Ook daarom is het prettig dat L. mee gaat.

Hoe ziet u de toekomst?

L. kijkt ook uit naar andere activiteiten zoals schilderen en dansen. Ik heb vroeger veel gedanst. Mijn coach kijkt of er ergens dichtbij huis een optie is. ‘s Avonds is het donker dus de vraag is of ik dat durf. Ik kom ‘s avonds nooit buiten. Schilderen kan ook, maar ik durf niet overal naar toe. L. kijkt hoe ik daar dan moet komen. De gemeente stopt met mijn traject heb ik gehoord. Dat vind spannend. Gaat het lukken om op tijd wat te vinden of heb ik nog meer zorgen?

Hoe kijkt u terug op de coaching?

Ik ben blij dat ik hieraan mee heb gedaan. Het zou goed zijn om er een vervolg aan te geven. In zijn algemeenheid, maar het zou ook fijn zijn als ik zelf door kon na december.

⁵ De namen en sommige persoonskenmerken van de personen in de verhalen zijn geanonimiseerd of aangepast

Het verhaal van...

Naam:	Meneer Driessen
Leeftijd:	74 jaar
Burgerlijke staat:	Alleenstaand
Kinderen:	Eén zoon †
Coach:	B.

Meneer Driessen komt uit een groot gezin met twee oudere zussen en één broer. Hij is geboren in Goirle, maar heeft daarna verschillende plaatsen gewerkt. Hij heeft een opleiding drogisterij en een diploma artsbezoeker op zak. Van huis uit is hij werkzaam in geneesmiddelen en hulpmiddelen. Door een ongeluk is hij zijn zoontje van 5 jaar oud verloren. Door de ziekte van Menière is hij arbeidsongeschikt geraakt. Daarnaast is hij slecht ter been; meneer heeft wondroos aan beide benen.

“Het betekent voor mij: geluk. Dat ik iets kan betekenen voor anderen.”

Hoe reageerde u toen u werd benaderd voor maatschappelijke activering?

B. benaderde mij nadat ik in contact kwam met de gemeente voor een Wmo-voorziening. Ik woon alleen en was gelijk enthousiast, want ik zou graag wat terug willen doen voor de maatschappij. En ook in het kader van hergebruik van materialen. Ik ben heel handig met de handen en met hout. Ik doe nu workshops met mensen om snel kleine leuke dingen te maken. Ik leer mensen 1 op 1 dingen. Ik krijg daarbij ook hulp: iemand helpt mij met de tuin en ik help hem met hout. Deze meneer heeft een slecht huwelijk en hij zei: ‘als ik jou niet ontmoet had, dan had ik allang zelfmoord gepleegd’.

Wat was de rol van de coach daarin?

Hij legt laagdrempelig contact. B. kan een goede match maken en haalt mensen uit hun comfortzone. Hij kan luisteren tussen de regels door en van daaruit een plan maken.

Hoe ziet u de toekomst?

B. heeft mij gevraagd om andere mensen te leren om met hout te werken. De bedoeling is dat ik 2 tot 4 mensen ga aansturen om iets leuks te maken. Bijvoorbeeld tussen de 14 en 18 uur in de week. De groepen zijn nog niet begonnen.

Hoe kijkt u terug op de coaching?

Het betekent voor mij: geluk. Dat ik iets kan betekenen voor anderen. Ik kan mijn kennis toepassen. Ik wil wat terug doen voor de maatschappij. Doordat ik er ben, komen mensen sneller met verhalen. Ik ben eigenlijk ervaringsdeskundige in het leven. Het is mooi om mensen hun talenten te ontdekken, zingeving te bieden en mensen in hun waarde te brengen. Ook heb ik nu meer sociale contacten met anderen. En meer dagstructuur: ik moet zelf planningen maken. De gemeente moet doorgaan met het project. Niet alleen zorgen voor mensen, maar ook voor wat materialen waardoor de activering ontstaat.

Het verhaal van...

Naam:	Meneer van Dongen
Leeftijd:	67 jaar
Burgerlijke staat:	Alleenstaand
Kinderen:	Nee
Coach:	A.

Meneer van Dongen heeft 28,5 jaar op de sociale werkplaats gewerkt. Nu is hij met pensioen. Hij heeft altijd samengewoond met zijn broer. In juni 2020 is hij zijn broer verloren. Hij had erg veel verdriet en nauwelijks sociale contacten. Ondanks dat hij gepensioneerd was, heeft de gemeente toch gezorgd dat hij een coach kreeg.

“Ik ben het meest trots op dat ik nu regelmatig sport.”

Hoe reageerde u toen u werd benaderd voor maatschappelijke activering?

Ik werd gebeld door A. Ik wist niet zo goed wat ik van de coaching moest verwachten, maar ik wilde graag wat gezonder leven en meer bewegen.

Hoe ziet de coaching er voor u uit en hoe ervaart u het?

We wandelen op maandag met een groepje van 5 mensen. Dan verzamelen we bij het zwembad en gaan we ‘kuieren’ en wandelen. Op woensdag gaan we met hetzelfde groepje naar het fitnesscentrum. En we hebben door corona soms coaching gehad via beeldbellen op de computer. Voor februari deed ik niets aan beweging. Mijn leven zag er niet zo goed uit, want ik ben in juni mijn broer verloren. Daar kon ik over praten bij coaching. Dat helpt, maar het blijft toch moeilijk.

Hoe ziet u de toekomst?

Voor de coaching deed ik al een beetje hobbyen en knutselen thuis. Ik maak bijvoorbeeld vogelhuisjes; vooral praktische dingen. Vanaf maart ga ik op donderdag naar de dagbesteding. Hier mag ik ook knutselen. Dat liep toevallig gelijk met de coaching. Maar A. heeft heel dicht bij mijn huis een houtbewerkingscentrum gevonden voor jeugd met een beperking. Ik hoop dat ik daar terecht kan, maar ik heb er nog niet wat van terug gehoord.

Hoe kijkt u terug op de coaching?

Ik ben het meest trots op dat ik nu regelmatig sport. Ook kreeg ik door de coaching meer daginvulling en sociale contacten en het zorgt voor afleiding van het verdriet. Ik vind het leuk om een beetje te kuieren en te ouwehoeren onder het wandelen. Toen ik geopereerd was mocht ik even niet meedoen. Daar baalde ik van. Ik kreeg toen een beterschapkaart met alle namen vanuit A. en de wandelgroep. Dat was heel leuk, het is fijn dat er iemand zo begaan met me is.

Wat als het traject er niet zou zijn geweest?

Dan zit je thuis. Hobbyen misschien. Verder weet ik het niet. De gemeente moet hier sowieso mee doorgaan. Ik weet niet of ik dan zelf mee mag doen, maar zou het andere mensen zeker gunnen.

Het verhaal van...

Naam:	Mevrouw Ansari
Leeftijd:	52 jaar
Burgerlijke staat:	Alleenstaand
Kinderen:	Twee zoons
Coach:	B.

Mevrouw Ansari komt oorspronkelijk uit Egypte. Ze heeft geen familie in Nederland, buiten haar twee zoons. Vijf jaar geleden is ze gescheiden. Vroeger heeft ze schoonmaakwerk gedaan. Echter, na een operatie aan haar hand kan ze dit niet meer doen. Ander werk is lastig door haar taalvaardigheid en doordat ze geen opleiding heeft gedaan.

“Dit is een eerste stap. Mijn doel is om veel te leren.”

Hoe ziet de coaching er voor u uit en hoe ervaart u het?

B. heeft mij geholpen en hij vroeg of ik vrijwilligerswerk wilde doen. We hebben een afspraak gemaakt bij het buurthuis. Daar ga ik nu beginnen achter de bar. Dat is twee keer per week. Als het druk is blijf ik wat langer. En ik ga nu één of twee keer eten koken in de maand: Iranese gerechten.

Wat was de rol van de coach daarin?

B. opende de deuren naar het buurthuis. Er waren al veel vrijwilligers. Ik heb eerder gevraagd bij het buurthuis, maar er was geen plek. Zonder B. was ik er niet tussengekomen. Ook in verband met de taal. Een vast contactpersoon als B. is belangrijk. Iemand die met het hart werkt. Hij wil graag helpen en werkt vanuit zijn hart.

Hoe ziet u de toekomst?

Ik heb veel mensen leren kennen en kan nu beter de taal spreken. Ook heb ik dingen geleerd, zoals omgaan met de kassa en schrijven. Ik wil graag werken. Het buurthuis is vrijwillig, dat is een mooie eerste stap. Mijn doel is om veel te leren: hoe omgaan met de bar, de kassa, de taal, goed kijken en observeren.

Hoe kijkt u terug op de coaching?

Ik voel me positiever. Ik voel me geaccepteerd en eerlijk behandeld. Ik ben erg blij en ga er graag naartoe. Negatieve gedachten zijn ook verbeterd; die heb ik nu minder. Of ik kan er nu beter mee omgaan. Doordat ik nu vrijwilliger ben heb ik meer sociaal contact; mensen leren kennen. Dat maakt me gelukkig. Ook daginvulling is erg belangrijk. Ik heb nu meer structuur en kijk vooruit. Bijvoorbeeld: na dit gesprek ga ik boodschappen doen. Ik kan de agenda beter beheren. Mijn zoons zijn trots op hun moeder.

Wat als het traject er niet zou zijn geweest?

Er zijn veel vrouwen die na een scheiding thuis zitten. Die zitten toch in een sociaal isolement. Geen ervaring en kunnen niet de drempel overgaan bij een buurthuis of iets dergelijks. Als er geen mensen zijn zoals B., dan zitten al deze vrouwen thuis. Zonder contact en met eenzaamheid.

Het verhaal van...

Naam:	Meneer Malek
Leeftijd:	58 jaar
Burgerlijke staat:	Alleenstaand
Kinderen:	Nee
Coach:	S.

Meneer Malek woont al 40 jaar in Waalwijk. Sinds Corona heeft hij geen werk meer. Daarvoor was hij parttime taxichauffeur. Hij is ook heftruckchauffeur geweest in het verleden. Meneer Malek heeft nek- en rugproblemen.

“Ik had nooit verwacht dat ik kon hardlopen.”

Hoe reageerde u toen u werd benaderd voor maatschappelijke activering?

Ik werd gebeld door S. Toen hebben we een afspraak gemaakt. Ik wilde graag mee doen om in beweging te komen. De hele week thuis zitten is niet wat. Soms zeg je een paar dagen lang tegen niemand iets.

Hoe ziet de coaching er voor u uit en hoe ervaart u het?

Er is een wandelgroep en een hardloopgroep. Op maandag en donderdag gaan we samen sporten. Ik zit in een groep met 6 vrouwen, 2 mannen en de coach. We hebben afwisselend begeleiding van de assistent en de coach. Ik verheugde me erg op de coaching: met de groep praten en laagdrempelig in contact komen. Het is fijn dat we met een groep zijn. En dat we professionele begeleiding hebben. Ik had nooit verwacht dat ik kon hardlopen. Dat ging steeds beter. Wat fijn was aan de coaching is dat iedereen makkelijk vragen kon stellen of ergens over kon praten; iedereen voelt zich op zijn gemak.

Hoe ziet u de toekomst?

De groep onder begeleiding is gestopt, dat vind ik heel erg jammer. Ik wil volgende week wel weer beginnen. Geef dat maar door! Via S. heb ik vrijwilligerswerk gekregen. Op woensdag maak ik nu soep bij het buurthuis. Bezoekers van het buurtcentrum krijgen de soep. Mensen komen hiervoor speciaal naar ons toe. En ik rij voor ContourdeTwern als vrijwilliger met de spelbus.

Hoe kijkt u terug op de coaching?

Mijn daginvulling is verbeterd. Ik zat soms de hele week thuis. Daarnaast was het ook een leuke dag: tijdens het sporten hebben we veel gelachen. Dat maakte me vrolijk. Het is fijn dat ik meer ging bewegen en ik heb ook tips gekregen voor gezond eten. Daarnaast sliep ik beter.

Wat als het traject er niet zou zijn geweest?

Dan had ik nog steeds veel thuis gezeten en minder bewogen. Door het lopen en hardlopen ben ik elke dag een half uurtje gaan wandelen. Een blijvende verandering dus.

Het verhaal van...

Naam:	Mevrouw van der Velden
Leeftijd:	64 jaar
Burgerlijke staat:	Alleenstaand
Kinderen:	Eén zoon
Coach:	L.

Mevrouw van der Velden heeft in het verleden veel verschillende banen gehad. Van taxichauffeur tot werken in een juwelierszaak. Nu doet ze al 6 jaar lang vrijwilligerswerk. Ze is één tot twee keer in de week gastvrouw op een zorglocatie in Waalwijk. Mevrouw van der Velden heeft borstkanker gehad. Daardoor heeft ze nu een oedeemarm, is ze vaak en snel moe en heeft ze weinig conditie.

“Er ging een wereld voor me open.”

Hoe ziet de coaching er voor u uit en hoe ervaart u het?

Mijn doel voor de coaching was om mijn conditie op peil te krijgen en om bezig te zijn. Ik wil graag meer bewegen, maar heb er de centen niet voor. Met L. ging ik fietsen, maar ik had een gewone fiets en dan was ik na een kwartier al op. L. had een elektrische fiets. Deze zomer heb ik van mijn vakantiegeld ook een tweedehands elektrische fiets gekocht. Er ging een wereld voor me open. Ik heb al iets van 300 kilometer gefietst. Dat was zonder de coaching nooit gebeurd.

Wat was de rol van de coach daarin?

Ik ga ook wel eens alleen fietsen, maar als L. komt dan moet ik echt. Ik zou nooit naar een gewone sportschool of iets dergelijks gaan. Ten eerste kan ik dat niet betalen en ten tweede heb ik echt begeleiding nodig. Iemand die zegt dat ik moet stoppen, anders ga ik door.

Hoe ziet u de toekomst?

Ik blijf mijn vrijwilligerswerk doen en daarnaast schilderde ik al één keer per week in het Toon Hermans huis. Ik zal niet zo snel verpieteren, maar ik moet mezelf soms even een schop onder de kont geven.

Hoe kijkt u terug op de coaching?

De coaching stimuleert. Het is een leuke daginvulling. Ik kijk er echt naar uit. Het zorgt voor meer beweging, maar ook voor een luisterend oor. Iemand waar je tegenaan kan kletsen. Als ik tegen mensen over mijn ziekte begin dan zeggen ze dat ik vooruit moet kijken. Ik ben veel vrienden kwijtgeraakt. Ik moet vaker ‘nee’ zeggen, want anders hou ik geen energie over. Mensen snappen dat niet, want vroeger wilde ik alles. L. biedt een luisterend oor, maar geeft me ook handvatten, vraagt hoe het met me gaat en vraagt hoe dingen zijn afgelopen. Hij komt nu nog drie keer, dat vind ik super jammer. Maar ik kijk positief terug. Ik heb jaren geleden toen ik nog goed was zelf maatjesprojecten gedaan. Mensen bloeien daar helemaal van op.

Het verhaal van...

Naam:	Mevrouw Demir
Leeftijd:	51 jaar
Burgerlijke staat:	Alleenstaand
Kinderen:	Vier kinderen
Coach:	M.

Mevrouw Demir heeft vroeger gewerkt bij Stichting Tolkenwinkel. Dan ging ze wel eens met Turkse mensen mee naar bijvoorbeeld de huisarts. Daarna werkte ze bij het informatie en adviespunt van de gemeente. Daar legde zij bijvoorbeeld brieven uit aan autochtone mensen en hielp zij hen met formulieren invullen. Op een gegeven moment is dit opgeheven. Op dit moment heeft ze erg veel pijn aan haar rug en onderbenen. Ze weet niet waar dat vandaan komt. Daarnaast heeft ze een nekhernia en last van slijtage, waardoor ze geen zwaar werk mag doen.

“Ik kon al mijn vragen stellen.”

Hoe ziet de coaching er voor u uit en hoe ervaart u het?

Rond maart ben ik gestart met de coaching. We gaan één keer in de week een stukje wandelen. Te ver doet al snel pijn in mijn benen en rug. Ook doe ik met M. oefeningen thuis, bijvoorbeeld het tillen van een fles olijfolie. Dat hielp, maar de pijn is snel weer terug. Ik ben naar ziekenhuizen en fysiotherapie geweest maar niks hielp. Voor ik de pijn had hield ik van wandelingen maken en fietsen. Dat lukt nu niet meer. Na vijf minuten verga ik van de pijn. Daarom wil werken ook niet meer. M. raadde aan om naar de osteopaat te gaan. Hij ging ook mee, dat was heel fijn.

Hoe ziet u de toekomst?

Ik heb veel gesprekken gevoerd met M. om te kijken wat ik van activiteiten vind zoals vrijwilligerswerk in een bejaardentehuis. Dat lijkt me heel leuk. Bijvoorbeeld naar buiten gaan met oude mensen. Maar ik hou het lopen op dit moment niet vol en als ik val dan breng ik hen ook in gevaar. De osteopaat denkt dat het een rughernia is, dus nu ga ik naar de huisarts. Ik hoop dat de pijn snel over is, dan zou ik zeker vrijwilligerswerk willen doen in het bejaardentehuis.

Hoe kijkt u terug op de coaching?

Heel fijn. M. is heel aardig en helpt graag mensen. Door de coaching ben ik meer gaan bewegen en ik kon mijn hart luchten bij M. Een luisterend oor. Ik kon al mijn vragen stellen. Ik was tot einde raad met de pijn, niks heeft geholpen. M. heeft uitgezocht wat de osteopaat zou kunnen doen. Toen hebben we het samen geprobeerd.

3. Effecten

3. Effecten

3.1 Welke effecten van de coaching zijn te zien?

We laten de effecten van de coaching per deelnemer zien in tabel 2. Hierin zijn de symbolen van de dimensies van Positieve Gezondheid te zien (zie ook paragraaf 1.2.1). In tabel 2 laten we de dimensies waarop verandering is te zien, zien per persoon.

Verhaal	Impact op dimensie
Mevrouw van Vliet	
Meneer Driessen	
Meneer van Dongen	
Mevrouw Ansari	
Meneer Malek	
Mevrouw van der Velden	
Mevrouw Demir	

Tabel 2: Effecten per deelnemer op dimensies Positieve Gezondheid

De dimensies waarop het vaakst verandering is te zien zijn 'meedoen' en 'dagelijks functioneren'. Vlak daarop volgt 'lichaamsfuncties' en daarna 'kwaliteit van leven'. De dimensies waarop het minst vaak verandering te zien is zijn 'mentaal welbevinden' en 'zingeving'. Er zijn verschillende veranderingen te zien binnen de dimensies. Hieronder geven we een aantal voorbeelden.

Lichaamsfuncties

De eerste dimensie van het gedachtegoed van Machteld Huber is lichaamsfuncties. In deze dimensie wordt gekeken of iemand zich gezond en fit voelt. Bij vijf van de geïnterviewde deelnemers zijn er veranderingen te zien op deze dimensie. De verandering die het meest wordt genoemd, ten opzichte van de situatie vóór de coaching, is meer bewegen. Andere effecten die worden genoemd zijn gezonder eten en beter slapen.

Mentaal welbevinden

Mentaal welbevinden is de tweede dimensie van Positieve Gezondheid. Centraal hierbij staat het uitgangspunt "ik voel me vrolijk". Er zijn effecten te zien bij twee van de geïnterviewde deelnemers. Zij noemen dat zij zich positiever en vrolijker voelen. Daarnaast benoemt een van hen dat zij zich meer geaccepteerd voelt en eerlijk behandeld.

Zingeving

De derde dimensie is zingeving: ik heb vertrouwen in mijn eigen toekomst. Er zijn twee deelnemers waarbij we veranderingen zien op de dimensie zingeving. Een van de effecten is dat iemand zin heeft om te leren. Deze deelnemer geeft aan dat zij veel wil leren om uiteindelijk weer te kunnen gaan werken. Het vrijwilligerswerk dat ze door haar coach heeft gekregen is hiervoor een mooie eerste stap. De andere deelnemer geeft aan dat hij door de coaching iets kan betekenen voor een ander. Dit zorgt ervoor dat hij zich zinvol voelt.

Kwaliteit van leven

Kwaliteit van leven is de vierde dimensie. Het uitgangspunt "ik geniet van mijn leven" staat hier centraal. We zien bij drie deelnemers effecten op deze dimensie. Twee van de deelnemers geven aan dat de coaching hun gelukkiger heeft gemaakt. Eén van de deelnemers geeft aan dat zij energie krijgt van de coaching en dat haar het goed doet om even naar buiten te gaan.

Meedoen

De vijfde dimensie is meedoen. Hierbij gaat het erom of iemand goed contact heeft met andere mensen. Alle zeven deelnemers hebben hier een verandering doorgemaakt. Dit is vooral op gebied van sociale contacten. Men heeft meer sociale contacten en doet samen leuke en zinvolle dingen. Daarnaast halen sommige deelnemers veel uit de steun van anderen. Zij vinden het prettig dat zij een luisterend oor hebben om hun verhaal kwijt te kunnen. Dit geldt voor de 1-op-1 gesprekken met de coach, maar ook bijvoorbeeld voor de gesprekken die zij hebben met mededeelnemers (groepscoaching) of de mensen die zij leren kennen wanneer ze bijvoorbeeld vrijwilligerswerk of een andere vorm van dagbesteding gaan doen.

Dagelijks functioneren

Dagelijks functioneren, met als uitgangspunt "ik kan goed voor mezelf zorgen", is de laatste dimensie. Ook op deze dimensie zien we bij alle zeven deelnemers effecten. Het gaat dan voornamelijk om daginvulling. Een van de deelnemers geeft aan dat hij voor de coaching soms de hele week thuis zat. Daginvulling gaat meestal ook gepaard met dagstructuur. De deelnemers geven aan dat zij meer plannen, beter omgaan met tijd en meer vooruitkijken. Daarnaast zien we bij deze dimensie ook veranderingen als het gaat om het leren stellen van grenzen en als het gaat om hulp kunnen vragen.

3.2 Conclusie

De dimensies waarop we de meeste impact zien zijn meedoen en dagelijks functioneren. De veranderingen die het meest worden genoemd zijn sociale contacten en daginvulling. In sommige gevallen zien we een uitstroom naar vrijwilligerswerk. Dit is niet voor iedereen mogelijk. Het perspectief kan per persoon heel verschillend zijn: van het bewaken van rust en stabiliteit tot de uitstroom naar vrijwilligerswerk. Wel geeft iedereen aan dat zij resultaten hebben geboekt ten opzichte van de situatie voor de coaching.

Ook de andere respondenten herkennen bovenstaand beeld. Zij geven additioneel aan dat mensen het vertrouwen terug krijgen in anderen en in instanties. Ze krijgen door de coaching het gevoel dat ze serieus worden genomen.

4. Beelden vanuit het veld

4. Beelden vanuit het veld

Er hebben verschillende interviews plaatsgevonden met coaches en betrokken organisaties. Alle respondenten geven aan dat zij een vervolg van dit project wenselijk vinden. Zij geven hierbij als redenen dat het project een preventieve- en signaleringsfunctie heeft, dat het werkt tegen vereenzaming en dat het goed is dat de gemeente Waalwijk uitstraalt dat iedereen telt en iedereen mee mag doen. Wel geven zij een aantal randvoorwaarden en verbeterpunten mee, die we hieronder verder zullen toelichten.

"Ik denk dat heel veel mensen in beeld worden gebracht op deze manier. Als we die mensen niet hadden benaderd zou het 'doorsudderen'. Dan hadden ze over 5, 6 of 7 jaar veel heftigere zorg nodig vanuit de Wmo."

Coach

Activering zonder nazorg is geen activering

De randvoorwaarde waar volgens de respondenten de meeste aandacht op zou moeten liggen is het inzetten op een betere nazorg. Alle respondenten geven aan dat er niet naar het tijdsbestek gekeken moet worden, maar dat er meer maatwerk geleverd moet worden. Voor de ene deelnemer is een half jaar genoeg, maar voor de andere deelnemer is anderhalf jaar nodig, zo geven zij aan.

De periode dat de coaching op dit moment wordt ingezet is in de meeste gevallen ongeveer zes maanden. De nazorg die de coaches leveren is verschillend per coach. Het loslaten vinden de coaches lastig. Zij geven aan dat er eigenlijk de mogelijkheid moet zijn om na een bepaalde tijd de deelnemers telefonisch te contacteren. Op deze manier blijven de inwoners ook in beeld en wordt nog meer bijgedragen aan de preventieve functie van het project.

"Iedereen kan wel iets, maar niet altijd binnen het gezette tijds kader. Soms doe ik een belronde onder 'oud-deelnemers' en dan is er altijd bij iedereen wel iets."

"Er kan altijd iets kleins gebeuren waardoor mensen niet meer gaan: 'ik hoor niks meer van hun [de organisatie]' of 'ik heb een longontsteking gehad'. Het zou voor de meeste mensen fijn zijn dat ze mij altijd kunnen bellen. Het is bijna gedoemd om te mislukken als ze geen back up hebben. Vaak is gevoel dat ze iemand kunnen bellen al voldoende."

Twee coaches

De organisaties zien dit ook zo. Zij geven additioneel aan dat de meeste mensen al heel lang thuis zitten en dat dan een half jaar coaching eigenlijk heel weinig is. Ze opperen om de coaching rustig aan af te bouwen, zodat er nog wat meer houvast is voor de deelnemers. Voor veel deelnemers leidt een verandering al snel tot terugval. Dit illustreren we met onderstaande quote:

“Eén deelnemer is dit jaar begonnen met muziekactivering. Hij kwam heel trouw elke week, maar als hij in de war is dan komt hij niet. We hebben in de zomervakantie zes weken een tropenrooster gehad, toen lukt het nog en kwam hij nog gewoon binnenlopen. Maar nu doen we weer ‘normaal’ en dan is hij eigenlijk nog meer in de war en komt hij niet meer.”

Dagactiviteitencentrum Tranquilo

Structurele inzet van vaste coaches

Een onderwerp dat hiermee samenhangt is een structurele inzet van vaste coaches. De afgelopen tijd zijn er verschillende coaches in beeld geweest. Dit komt voort vanuit het feit dat dit project een pilot is waarin met meerdere soorten coachingstrajecten wordt geëxperimenteerd. Echter blijkt dat alle organisaties, en ook de gemeente, behoefte hebben aan vaste contactpersonen.

“Het is fijn om een coach te hebben die je huis kent. Dit geeft rust bij de deelnemers, maar ook bij onze bewoners.”

Stichting Mijzo

Het gaat hierin ook om de beschikbaarheid van de coaches. De coaches hebben allen een verschillende tijdsinvestering per week: minimaal 8 uur, maximaal 12. Doordat zij ongeveer 1 tot 1,5 dag per week werken, duurt het vaak lang voor er tot contact of een actie over kan worden gegaan. Zo geeft bijvoorbeeld het Kunstcentrum Waalwijk aan dat in het weekend vaak alle plekken al gevuld zijn. Een coach die pas in het midden van de week een aanmelding kan doen loopt dan vaak tegen een volle cursus aan.

Structureel doorzetten interventie

Voor mensen waarbij het niet lukt om vrijwilligerswerk te doen, wordt als activering vaak een optie zoals sporten of een andere vorm van dagbesteding gevonden. In verschillende gesprekken komt naar voren dat de structurele financiering hiervan een knelpunt vormt. Op dit moment wordt daarvoor bijvoorbeeld de PasWijzer gebruikt, maar vaak is dit voor een deel van de kosten of voor een bepaalde tijdsperiode. Er wordt vanuit de coaches ingezet op mensen activeren en in beweging krijgen, maar zij vragen zich af hoe dit ook vastgehouden kan worden. Zo vraagt één van de coaches zich af in hoeverre je een deelnemer bijvoorbeeld een sportabonnement kan aanbieden. De gemeente geeft aan dat zij bijvoorbeeld wel een meerjarige financiering zijn aangegaan met het Kunstcentrum, waardoor deelnemers die hier een cursus zijn gestart deze het opvolgende jaar kunnen voortzetten en de materialen gefinancierd kunnen worden door de gemeente.

De verbinding met de Wmo

Op dit moment wordt het contact met de Wmo nog niet standaard gelegd door de coaches. Er is één coach die aangeeft dat hij redelijk vaak contact heeft met Team WijZ en de cliëntondersteuners. De coach geeft aan dat de snelheid waarop Team WijZ acteert erg

verschilt per consultant. Wanneer er lang gewacht moet worden voor er actie wordt ondernomen zorgt dit voor veel stress bij de deelnemers. Dit zorgt voor vertraging in het activeringsproces.

De projectleider vanuit de gemeente geeft in aanvulling daarop aan dat Team WijZ vaak indicaties afgeeft waarbij een participatie-component zit. Voor veel zorgaanbieders is dit lastig. Soms komt een zorgaanbieder bij de gemeente voor ondersteuning op het gebied van participatie. In dat geval ondersteunt de gemeente vanuit maatschappelijke activering de participatie waarvoor we vanuit de gemeente die aanbieder betalen, zo geeft de projectleider aan. Op dit moment legt Team WijZ nog niet altijd de link naar maatschappelijke activering wanneer zij iemand spreken. De projectleider geeft aan dat het waardevol zou zijn dat als een inwoner bij Team WijZ aanklopt met een bepaalde vraag, zij ook gelijk toetsen hoe de daginvulling en het sociaal netwerk van de betreffende inwoner eruit ziet. Vervolgens kan er een link worden gelegd naar maatschappelijke activering.

4.1 Samenvatting

Het project maatschappelijke activering wordt door alle respondenten als goed en wenselijk ervaren. Wel zijn er een aantal randvoorwaarden en aanbevelingen voor de toekomst meegegeven door de respondenten, die wij hieronder nog even op een rij zetten.

- **Duur van het traject.** Een half jaar is erg kort om iemand te begeleiden. Wij bevelen aan om een langere looptijd te nemen per deelnemer, denk aan in ieder geval één jaar waarbij maatwerk kan worden toegepast per deelnemer.
- **Nazorg.** Het is belangrijk dat het contact langzaam wordt afgebouwd. Wij bevelen aan om hier de tijd voor te nemen. Laat een coach bijvoorbeeld nog een aantal keer samen met de deelnemer naar het vrijwilligerswerk of de dagbesteding gaan. Daarnaast is het prettig voor de deelnemer om te weten dat zij de coach altijd kunnen bellen als dit nodig is. De coach wordt echt gezien als een vertrouwenspersoon. Ook in kader van de preventieve en signaleringsfunctie van het project is het goed om ook na de nazorg periodiek telefonisch contact op te nemen met de deelnemers, zodat zij in beeld blijven.
- **Vaste coaches.** Vaste contactpersonen die meerdere dagen per week beschikbaar zijn zal ten goede komen van de maatschappelijke activering.
- **“Potje” voor activering.** Om de ‘uitstroom’-optie van de deelnemers structureel vorm te geven zou het prettig zijn dat er een financieringsmogelijkheid is waardoor deelnemers langdurig gebruik kunnen maken van bijvoorbeeld een sportabonnement. Een mogelijkheid kan ook zijn om dit vraagstuk onderdeel te maken van het coachingstraject: coach en deelnemer gaan samen (evt. in samenwerking met Team WijZ) op zoek naar mogelijkheden voor structurele inzet.
- **Verbinding Wmo.** De verbinding met de Wmo ligt er nog nauwelijks. Een bijeenkomst tussen de coaches en Team WijZ waarin beide partijen kennismaken, vertellen wat zij doen en waarin de partijen elkaar vragen kunnen stellen, zou hierbij kunnen helpen. Op deze manier ontstaat er inzicht in de werkzaamheden en mogelijkheden die er liggen wanneer er een goede en stevige verbinding ligt met de Wmo.
- **Bijeenkomsten.** De bijeenkomsten met alle coaches die op dit moment cyclisch worden georganiseerd zijn erg wenselijk om ook in de toekomst door te zetten.

5. Reflectie vanuit de onderzoekers

5. Reflectie vanuit de onderzoekers

Uit de gesprekken komt naar voren komt dat maatschappelijke activering veelal een stimulans van **eigenwaarde** betekent. Alle deelnemers kampen met lichamelijke en psychische ongemakken. Maatschappelijke activering vergroot de weerbaarheid en veerkracht van iemand. Daarnaast zien we ook duidelijk een meerwaarde voor de samenleving, door middel van vrijwilligerswerk of op een andere manier voor anderen wat (gaan) betekenen en, vaak, **uit een sociaal isolement** komen.

Ook wordt duidelijk dat deze groep inwoners in hun reguliere contacten met de gemeente of andere instanties "**stranden**". Het lukt niet om serieus in gesprek te komen, ze beschikken niet voldoende over de vaardigheden (bijv. taal) om in contact te komen en/of te blijven, of het traject/proces duurt dermate lang en kost daarmee veel energie waardoor zij de moed opgeven. Maatschappelijke activering leidt tot vergroting van de mogelijkheden om hier zelf invloed op te hebben of zorgt voor een buddy.

We zien dat de coaches allen een eigen werkwijze hanteren en ook eigen interventies hebben. Als je door de verschillende verhalen heen luistert zie je dat er verschillen zijn in de acties die de coaches inzetten om mensen te activeren. Een deel is **generiek** (bijv. toeleiding naar vrijwilligerswerk), maar ook een deel is **specifiek** en persoonsgericht (bijv. iemand bellen zodat hij op tijd komt voor een afspraak of iemand vragen om niet zozeer zelf actiever te worden, maar iets te gaan betekenen voor anderen).

Het valt aan te bevelen het profiel van de coach iets verder te verscherpen: wat is de focus? En op welk moment moet er een andere actor worden ingeschakeld? Daarnaast zou het goed zijn om meer **kennisdeling** toe te passen in de interventies, zodat je ook de meest passende optie bij een deelnemer kunt zoeken. Op dit moment worden er al bijeenkomsten gehouden, één keer per zes weken, waarin coaches bij elkaar komen. Deze bijeenkomsten nog meer benutten voor het uitwisselen van connecties zou waardevol zijn voor het project. Het is goed om de verbinding te blijven zoeken. De rol van de projectleider en hoe deze op dit moment is gemanifesteerd in het project is daarbij een belangrijke succesfactor. De **projectleider** evalueert regelmatig met de coaches en organiseert de bijeenkomsten. Ook kunnen de coaches de projectleider benaderen bij ambtelijke vragen. Voor een mogelijk vervolg is deze rol belangrijk.

Tenslotte horen we in diverse gesprekken dat activiteiten die worden opgestart niet gecontinueerd blijven zodra de coaching stopt. Enerzijds gaat dit bijvoorbeeld om een wandel- of hardloopgroep die is opgestart in de coaching, maar na de coaching geen stand meer houdt. Anderzijds gaat dit om iemand die wordt toegeleid naar vrijwilligerswerk of een andere vorm van activering, maar het lastig vindt om hier op tijd te zijn of moeite heeft met de manieren van communicatie (kan bijvoorbeeld niet met mail omgaan). **Hier liggen kansen**. Denk aan een hardloopgroep die doorgezet kan worden door vrijwillige begeleiding of begeleiding vanuit een sportclub in de buurt. Daarnaast is er opgave in de samenleving te wennen aan het feit dat een deel van de mensen een eigen 'gebruiksaanwijzing' heeft (bijvoorbeeld iemand bellen in plaats van mailen). De sociale inclusie van deze groep vraagt dat men hier meer voor open staat.

5.1 Conclusie en aanbevelingen

We zien dat maatschappelijke activering resulteert in een positievere gezondheid, vooral op het gebied van sociale contacten en daginvulling. Het resultaat van maatschappelijke activering is bij iedereen anders: het reikt van deelnemers die vrijwilligerswerk gaan doen, vaardigheden aanleren, uit een sociaal isolement komen, tot deelnemers die meer gaan bewegen. De rode draad bij alle deelnemers is: maatschappelijke activering vergroot de eigenwaarde, weerbaarheid en veerkracht.

Op grond van de verhalen, gesignaleerde effecten, en onze reflectie hierop komen we tot de aanbeveling om maatschappelijke activering in 2022 voort te zetten. Daarbij zijn enkele belangrijke punten die, mede op basis van de uitkomsten van dit onderzoek, aandacht verdienen:

- Onderzoek de mogelijkheid om iets meer persoonsgericht te kijken naar duur van de coachingstrajecten en includeer nazorg.
- Verscherp de focus en investeer verder in kennisdeling tussen de coaches over effectieve interventies.
- Borg voortzetting van de interventies/ activiteiten die worden ingezet om deelnemers te activeren. Leg hierbij een link naar vrijwilligers, verenigingen, organisaties en bedrijven in de lokale samenleving (door- en vanuit de samenleving). Werk hiermee verder aan sociale inclusie.
- Werk zoveel mogelijk met een stabiele groep coaches (die het netwerk kennen en ontwikkelen) en zorg voor een verdieping in de afstemming en kennismaking met Team WijZ.

Bijlage

Bijlage 1: Deelnemers onderzoek

Coaches Maatschappelijke Activering (3 personen)

Dagactiviteitencentrum Tranquilo

Deelnemers Maatschappelijke Activering (7 personen)

Gemeente Waalwijk

Kunstcentrum Waalwijk

Stichting Mijzo